

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

(повне найменування закладу вищої освіти)

економічний факультет

(назва інституту/факультету)

Кафедра _____

Бізнесу та управління персоналом

(назва кафедри)

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

HR-технології

(вказати назву навчальної дисципліни (іноземною, якщо дисципліна викладається іноземною мовою))

обов'язкова

(вказати: обов'язкова/вибіркова)

Освітньо-професійна програма

Економічна кібернетика

Економіка та організація бізнесу

Облік та оподаткування

Менеджмент організацій

Фінанси, банківська справа та страхування

Маркетинг

(назва програми)

Спеціальність 051 Економіка

076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

071 Облік та оподаткування

073 Менеджмент

072 Фінанси, банківська справа та страхування

075 Маркетинг

(вказати: код, назва)

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

07 Управління та адміністрування

(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

(вказати: перший (бакалаврський)/другий (магістерський)/третій (освітньо-науковий))

економічний факультет

(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання _____

українська

(вказати: на яких мовах читається дисципліна)

Розробники: к.е.н., доцент Кобеля З.І., к.е.н., доцент Водянка Л.Д.

к.е.н. Тодорюк С.І.

(вказати авторів (викладач (ів)), їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Профайл викладача (-ів) <http://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-ekonomiky-pidpryemstva-ta-up>

(посилання на сторінку кафедри з інформацією про викладача (-ів))

Контактний тел.

509-464

E-mail:

z.kobelja@chnu.edu.ua, s.todoriuk@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle

<https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=1663>

Консультації

Згідно графіка

1. Анотація дисципліни

Навчальну дисципліну «HR-технології» віднесено до групи нормативних дисциплін циклу професійної та практичної підготовки ОР «Бакалавр» за освітніми програмами «Економічна кібернетика», «Економіка та організація бізнесу», «Облік та оподаткування», «Менеджмент організацій», «Фінанси, банківська справа та страхування», «Маркетинг» спеціальностей 051 Економіка, 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, 071 Облік та оподаткування, 073 Менеджмент, 072 Фінанси, банківська справа та страхування, 075 Маркетинг. Вона є основою вивчення дисциплін циклу професійної підготовки. Вивчення дисципліни дає можливість студентові набути досвіду організації планування, координації, реалізації та контролю соціально-трудових процесів на підприємствах, в організаціях та установах.

2. Мета навчальної дисципліни:

Надання майбутнім фахівцям знання необхідних теоретичних основ, методичних рекомендацій, практичних навичок, механізму управління сферою праці, які є необхідними для вільного володіння практикою прийняття оптимальних рішень щодо функціонування, розвитку та регулювання соціально-трудових відносин, технологій управління персоналом у суспільстві.

3. Пререквізити.

Вивчення даної навчальної дисципліни студент розпочинає, прослухавши такі навчальні дисципліни, як: «Економічна теорія», «Менеджмент»; «Економіка підприємства».

4. Результати навчання

1) Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка (освітня програма: «Економічна кібернетика») вивчення дисципліни сприяє формуванню компетентностей та програмних результатів навчання:

Загальні та фахові компетентності

ЗК12. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо

СК3. Розуміння особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки.

СК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

СК8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудових відносин

Результати навчання:

ПРН2. Відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, пропагувати ведення здорового способу життя.

ПРН 7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.

ПРН 9. Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

ПРН 11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.

ПРН 14. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.

ПРН 17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

ПРН 18. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.

2) Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність (освітня програма: «Економіка та організація бізнесу») вивчення дисципліни сприяє формуванню компетентностей та програмних результатів навчання:

Загальні та фахові компетентності

ЗК 7. Здатність працювати в команді.

СК 3. Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин.

СК 7. Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

СК 11. Здатність розуміти і враховувати соціальні, екологічні, етичні, економічні аспекти, що впливають на формування підприємницьких рішень

Результати навчання:

ПРН 6. Вміти працювати в команді, мати навички міжособистісної взаємодії, які дозволяють досягати професійних цілей.

ПРН 10. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально на основі етичних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства

ПРН 13. Використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

2) Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 072 Облік та оподаткування вивчення дисципліни сприяє формуванню компетентностей та програмних результатів навчання:

Загальні та фахові компетентності

ЗК 1. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 3. Здатність працювати в команді.

ЗК 5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК 7. Здатність бути критичним та самокритичним.

СК 11. Демонструвати розуміння вимог щодо професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

Результати навчання:

ПРН 1. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПРН 17. Вміти працювати як самостійно, так і в команді, проявляти лідерські якості та відповідальність у роботі, дотримуватися етичних принципів, поважати індивідуальне та культурне різноманіття.

ПРН 20. Виконувати професійні функції з урахуванням вимог соціальної відповідальності, трудової дисципліни, вміти планувати та управляти часом.

ПРН 23. Зберігати та примножувати досягнення і цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

3) Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 073 Менеджмент (освітня програма: «Менеджмент організацій») вивчення дисципліни сприяє формуванню компетентностей та програмних результатів навчання:

Загальні та фахові компетентності

ЗК 5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

СК6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

СК9. Здатність працювати в команді та налагоджувати між особистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань.

СК 10. Здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації.

СК 11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.

СК 15. Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички.

Результати навчання:

ПРН9. Демонструвати навички взаємодії, лідерства, командної роботи.

ПРН 10. Мати навички обґрунтування дієвих інструментів мотивування персоналу організації.

ПРН 11. Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації.

ПРН 12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.

ПРН 14. Ідентифікувати причини стресу, адаптувати себе та членів команди до стресової ситуації, знаходити засоби до її нейтралізації.

ПРН 15. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько-свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності.

4) Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування вивчення дисципліни сприяє формуванню компетентностей та програмних результатів навчання:

Загальні та фахові компетентності

ЗК10. Здатність працювати у команді.

ЗК11. Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

СК09. Здатність здійснювати ефективні комунікації.

СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку

Результати навчання:

ПР17. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.

ПР18. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

5) Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 075 Маркетинг вивчення дисципліни сприяє формуванню компетентностей та програмних результатів навчання:

Загальні та фахові компетентності

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК5. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

ЗК7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

СК1. Здатність логічно і послідовно відтворювати отримані знання предметної області маркетингу.

СК2. Здатність критично аналізувати й узагальнювати положення предметної області сучасного маркетингу.

Результати навчання:

P2. Аналізувати і прогнозувати ринкові явища та процеси на основі застосування фундаментальних принципів, теоретичних знань і прикладних навичок здійснення маркетингової діяльності.

P4. Збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та маркетингові показники, обґрунтовувати управлінські рішення на основі використання необхідного аналітичного й методичного інструментарію.

P12. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

P13. Відповідати за результати своєї діяльності, виявляти навички підприємницької та управлінської ініціативи.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	3	5	5	150	30	30	-	-	90	-	екзамен
Заочна	3	5	5	150	10	6	-	-	134	-	екзамен

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин				
	Загальна кількість годин	Аудиторні заняття		Самостійна робота	Загальна кількість балів
		Лекції	Практичні заняття		
Модуль 1. Основи економіки праці та соціально-трудова відносин					
Тема 1. Праця та її фізіолого-психологічні особливості.	11	2	2	7	25
Тема 2. Персонал та його ефективність.	12	2	2	8	
Тема 3. Організація та нормування праці	12	2	2	8	
Тема 4. Умови та безпека праці співробітників	11	2	2	7	
Тема 5. Політика доходів і оплата праці.	12	4	3	5	
Тема 6. Теорія та практика мотивації в HR	12	2	3	7	
Тема 7. Інфраструктурне забезпечення функціонування ринку праці в Україні	11	2	2	7	
Модульна контрольна робота					
Загалом	81	16	16	49	
Модуль 2. Теорія та практика HR-управління					
Тема 8. HR-управління та емоційний інтелект	11	2	2	7	25
Тема 9. Командоутворення та комунікації в HR	12	2	2	8	
Тема 10. Інноваційні технології набору персоналу.	12	4	3	5	
Тема 11. Організація розвитку персоналу	12	2	3	7	
Тема 12. Соціальна відповідальність та контроль заходів HR	11	2	2	7	
Тема 13. Діджиталізація HR-технологій	11	2	2	7	
Модульна контрольна робота					
Загалом	69	14	14	41	
МОДУЛЬ ІІІ. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ					
					10
Форма підсумкового контролю – екзамен					
					40
Загальна кількість годин					
	150	30	30	90	100

6. Методи навчання, форми та методи оцінювання

Методи навчання

МН1 – словесні методи (лекція, дискусія, бесіда, консультація тощо)

МН2 – практичні методи (практичні або лабораторні роботи)

МО3 – бізнес-кейси (індивідуальні або командні)

МН4 – наочні методи (презентації результатів виконаних завдань, ілюстрації, відеоматеріали, тощо)

МН5 – робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, нормативною літературою та інтернет-ресурсами

МН6 – комп'ютерні засоби навчання (онлайн курси – ресурси, web-конференції, вебінари тощо)

МН7 – самостійна робота над індивідуальним завданням або за програмою навчальної дисципліни

Форми та методи оцінювання

МО3 – захист бізнес-кейсів, результатів досліджень

МО4 – аналітичні звіти, реферати, тези доповідей, статті

МО5 – презентації результатів виконання завдань

МО6 – оцінювання завдань лабораторних робіт

МО7 – підсумковий контроль – іспит

МО11 – інші види індивідуальних та групових завдань

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-10 балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Критеріями оцінювання є:

при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу; використання основної та додаткової літератури; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової і вітчизняної практики;

при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладання матеріалу, використання літературних джерел, законодавчих актів, прикладів та фактичного матеріалу тощо; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Максимальна оцінка знань студента під час навчальних занять за кожну тему (опитування, тестування, розв'язання задач), виконанні завдань для самостійної роботи, підготовці есе – 5 балів.

Проведення підсумкового контролю здійснюється у формі екзамену в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою дисципліни і в терміни, передбачені графіком навчального процесу. Загальна підсумкова оцінка з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів поточного і модульного контролю та результатів екзамену (як можливість отримання додаткових балів, якщо набрані протягом семестру бали не влаштовують студентів). У випадку отримання менше 50 балів за результатами загального підсумкового контролю, студент обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академічної заборгованості.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота													Іспит	Сума	
Змістовий модуль №1						Змістовий модуль №2						ІНДЗ			
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12		T13		
3	4	4	3	4	4	3	4	4	4	4	4	4	10	40	100

7. Рекомендована література

Основна література:

1. Економіка праці і соціально-трудові відносини [Текст] : навч. посіб. / Никифорак В.А., Водянка Л.Д., Кобеля З.І., Никифорак О.Я. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2015. 332с.
2. Економіка праці і соціально-трудові відносини [Текст] : навч. посіб. / Гриньова В.М., Шульга Г.Ю. Київ : Знання, 2010. 310с.
3. Економіка праці і соціально-трудові відносини: підручник / О. В. Шкільов та ін. ; за ред. О. В. Шкільова. Київ : Компринт, 2015. 749 с.
4. Економіка праці і соціально-трудові відносини [Текст] : навч. посіб. / Є.П.Качан, О.П.Дяків, В.М.Островерхов та ін.; За ред. Є.П.Качана. Київ : Знання, 2008. 407с.
5. Економіка праці й соціально-трудові відносини: навч. посіб. / І. Б. Скворцов та ін. ; за ред. І. Б. Скворцова. Львів, 2016. 268 с.
6. Економіка праці та соціально-трудові відносини: підручник / [А. М. Колот, О. А. Грішнова, О. О. Герасименко та ін.] ; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Колота. Київ : КНЕУ, 2009. 711 с.
7. Червінська, Л. П. Економіка праці [Текст]: навч. посіб. / Л. П. Червінська. Київ : ЦУЛ, 2010. 228 с.
8. Акулов В.Г. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Підручник / В.Г.Акулов. Київ : "Знання", 2012. 390с.

Додаткова література:

1. Арсентьева О. С. Щодо співвідношення понять «соціальний діалог» і «соціальне партнерство» умовах реформування трудового права України. *Актуальні питання теорії та права: зб. наук. пр.* 2019. № 15. С. 219-228.
2. Бендасюк О.О. Особливості розвитку трудового потенціалу України в умовах переходу до інноваційної моделі економіки. *Регіональна економіка*, 2010. № 1. С. 172-177.
3. Вдовіна Г.О. Аналіз ринку праці: пропозиція та попит на неї. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 145 с.
4. Економіка праці і соціально-трудові відносини [Текст] : навч. посіб. / М. Г. Акулов, А. В. Драбаніч, Т. В. Євась та ін. Київ : ЦУЛ, 2012. 328 с.
5. Забута Н.В. Регулювання зайнятості населення: теорія і зарубіжний досвід. *Проблеми економічного становлення*. 2009. № 5. С. 76–82.
6. Кучинська О. О. Вплив інтеграційних процесів на економічну активність населення, зайнятість та ринок праці. *Економіка та держава*. 2009. С. 82-85.
7. Мандрика Н. Соціальне партнерство: його суть та основні принципи [Текст]. *Бюлетень національної служби посередництва і примирення*. 2009. № 1-2. С. 33-39.
8. Мартиненко М. Проблеми та перспективи модернізації соціального діалогу в Україні. *Україна: аспекти праці*. 2020. №1. С. 32-37.
9. Пилипенко А.А. Економіка праці та соціально-трудові відносини: навчальний посібник / С.М. Пилипенко, А.А. Пилипенко, І.П. Отенко. Харків: ВИД. ХНЕУ, 2004. 224 с.
10. Поплавська, О.М. Соціальний діалог в Україні: стан, ефективність, перспективи розвитку в цифровій економіці. *Науковий вісник Ужгородського національного університету* : серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2019. Вип. 26, Ч. 2. С.44-49
11. Сітка М.Р. Теоретичні засади соціалізації соціально-трудових відносин на підприємствах торгівлі. *Інноваційна економіка: науковий журнал*. 2012. № 5. С. 241-244
12. Трунова Г.А. Правове регулювання соціального партнерства в Україні [монографія]. Чернівці : Рута, 2009. 200 с.
13. Хромов М.І. Економічний розвиток в єдності процесів формування та використання людського капіталу. *Економіка та держава*. 2010. № 1. С. 57-61.

Електронний ресурс:

1. Гринкевич С.С. Напрями моніторингу соціально-трудової сфери в умовах формування євроінтеграційних процесів. *Вісник Львівської комерційної академії*. Львів : Видавництво Львівської комерційної академії, 2009. Вип. 30. 214 с. (Серія економічна) URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Vlca/Ekon/2009_30/04.pdf

2. Єрескова Т.В. Соціальний діалог як ефективна стратегія моніторингу та оцінювання. 2019. URL: <https://www.soc.univ.kiev.ua/sites/default/files/newsfiles/problemsofsociologicaltheorydevelopment2019.pdf#page=140>
3. Жадан О.В. Трансформація соціально-трудових відносин у сучасному суспільстві. *Актуальні проблеми державного управління*: зб. наук. пр. Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ “Магістр”, 2010. № 1 (37) URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Apdu/2010_1/doc/3/05.pdf
4. Ляченко Б.В. Актуальність, проблеми та перспективи модернізації соціального діалогу в Україні. 2019. URL: https://projects.dune-hd.com/bitstream/handle/2018/31279/Sz_19-88.pdf?sequence=1&isAllowed=y
5. Інформація про діяльність Національної тристоронньої соціально-економічної ради у III кварталі 2019 року URL: <http://www.ntser.gov.ua/ua/activity/128.html>.
6. Інформація про результати діяльності Національної служби посередництва і примирення за 1 квартал 2019 року. URL: http://nspp.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1816:-1-2011-&catid=13:2010-01-19-21-48-27&Itemid=9
7. Кодекс законів про працю України України зі змін. № 5462-VI від 16.10.2012 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua>
8. Колективний трудовий спір на національному рівні між Федерацією професійних спілок та Кабінетом Міністрів України Національною службою посередництва і примирення знято з реєстрації. URL: http://nspp.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2038:2011-07-01-12-47-01&catid=13:2010-01-19-21-48-27&Itemid=9
9. Про зайнятість населення / Закон України зі змін. № 5067- VI від 05.07.2012 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua>
10. Про оплату праці / Закон України №5462-17 зі змін. від 16.10.2012 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua>
11. Про соціальний діалог в Україні / Закон України зі змін. № 4719-VI від 17.05.2012 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua>
12. Украинский характер (характерные социально-психологические особенности населения Украины). Аналитический доклад. Центр социальных исследований “София”, 2011. С. 22. URL: <http://dialogs.org.ua/files/20110616.pdf>.

8. Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Верховної ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws>
2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України // Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua>
4. Офіційний сайт Державної служби зайнятості. URL: <http://www.dcz.gov.ua>